

DAN DRÁPAL

Poznávat věčného Boha

Nakladatelství KMS

© Dan Drápal

Vydalo © Nakladatelství KMS, s. r. o.
Primátorská 41, 180 00 Praha 8
První vydání – 2022

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být bez písemného svolení vydavatele reprodukována nebo šířena v žádné podobě elektronické ani mechanické, včetně fotokopíí, nahrávek či zařízení do informačních sítí nebo vyhledávacích systémů.

Biblické citace, pokud není uvedeno jinak, jsou převzaty z Českého studijního překladu, Nakladatelství KMS, s. r. o., 2009.
Dále byly použity biblické citace Českého ekumenického překladu, Česká biblická společnost, 2000 (ČEP), z Bible, překladu 21. století, Biblion, o. s., 2009 (B21),
Bible kralické, podle vydání z r. 1613 (K).

ISBN 978-80-7664-048-1 – tištěná verze

ISBN 978-80-7664-049-8 – PDF verze

Úvod

Na svět můžeme nahlížet v zásadě jen dvěma způsoby: Buď věříme v Boha, který tento svět stvořil, nebo jsme přesvědčeni, že svět prostě nějak vznikl bez přičinění jakékoli osoby. Platí-li to první, pak nevidím nic důležitějšího než snažit se tohoto Boha hledat a porozumět mu, protože nikdo jiný než on nerozhoduje o tom, jaký má můj život smysl. Pokud platí to druhé, pak jsem to já sám, kdo si musí nějaký smysl vymyslet; nebo se mohu nechat životem jen tak unášet, svůj život si tak nějak užít a po jeho smyslu se neptat.

Tato kniha se tedy týká těch nejdůležitějších otázek, jaké si můžeme v životě klást.

Jsem si ovšem vědom, že nemohu začít „od začátku“. Většinu svého života mám již za sebou. Prožil jsem – a dosud prožívám – svůj osobní příběh. A to platí rovněž o každém z vás, kdo jste tuto knihu otevřeli. Nezačínám ji tedy psát jako někdo, kdo je nepopsaným listem papíru, a také každý z vás, čtenářů, má už určitý kus života za sebou – někdo menší, někdo větší.

Každý z nás prožil svůj dosavadní život jinak, byl něčím formován a ovlivňován. Naše osobní příběhy se nutně liší. Buď jsme prožili alespoň část svého života s Bohem, nebo nikoli. Pokud ano, pak tušíme, že jsme součástí Velkého příběhu, jak o tom píše John Eldredge. Víme, že v tomto Velkém příběhu hrajeme jen malou a podružnou roli. Hlavní roli hraje Ježíš Kristus. Pokud žijeme bez Boha, pak také prožíváme určitý příběh. A v něm dokonce hrajeme hlavní roli. Problém je ten, že tento příběh, včetně jeho hlavní osoby, asi zajímá jen velmi

omezený okruh lidí. Na rozdíl od Velkého příběhu je to malý příběh, byť je v něm člověk středem svého vesmíru.

Do Velkého příběhu jsme museli nějak vstoupit. Bible pro tento vstup používá termíny jako *obrácení* nebo *znovuzrození*.

Nikdy jsme neměli nic důležitějšího na práci než hledat Boha. Pokud jsme se obrátili, lze říci, že jsme ho našli. Nicméně si uvědomujeme, že přiměřenější a pravdivější je říci, že Bůh našel nás. Pokud jsme se skutečně obrátili, museli jsme Boha nějak poznat. Předně jsme museli poznat, že je. Dále jsme alespoň trochu museli pochopit, že je svatý. A také, že nás má rád, protože poslal svého Syna Ježíše Krista, aby nás zachránil. Nicméně po obrácení v nás narostla touha Boha poznat blíže. A velice brzy nám dojde, že spíše než o poznání Boha je přiměřenější mluvit o poznávání Boha, protože je to celoživotní záležitost. Ba dokonce záležitost celé věčnosti, neboť v Bibli je psáno, že život věčný je v tom, „aby poznávali tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“. (J 17,3)¹

Zmínil jsem Bibli. Jsem přesvědčen, že ta je pro naše poznávání Boha nejvydatnějším zdrojem. Na tomto místě nebudu zdůvodňovat, proč si to myslím. Tím, že to uvádím, jen potvrzuji výše řečené: Nikdo z nás není v tuto chvíli nepopsaným listem papíru; každý z nás už má kus života za sebou a každého z nás formovaly jiné vlivy. S tím nic nenaděláme. Proto ani tato kniha nemůže být vše vysvětlující příručkou plnou logicky uspořádaných tvrzení. Mnohem spíše je osobním svědectvím: „Takto jsem Boha poznal já.“ Bylo zmíněno, že každý z nás

1 ČSP zde má poněkud divně znějící imperfektum (*druh minulého času u některých jazyků, který označuje minulý děj, který v minulosti trval nebo se opakoval – pozn. red.*) „poznávali“ místo běžnějšího „poznali“, ale věcně je to zde zcela namístě. Naše poznání Boha bude v tomto věku nutně částečné, byť může v čase růst.

prožil jiný příběh; protože jsme ale Boží děti a máme stejného Otce, mají přesto naše příběhy mnoho společného. Proto si můžeme rozumět. Proto někdo může říci: „Já jsem to prožíval úplně jinak, ale chápu, o čem mluvíš, a jsem nadšen z toho, že se můžeme takto sdílet, ačkoli jsme se dosud neznali.“ Proto rádi čteme (alespoň někteří z nás) příběhy (svědectví) druhých. Možná se odehrály na druhé polokouli nebo před stovkami let, ale my se v nich poznáváme, a především poznáváme Boží jednání.

A – mimo jiné – Boha poznáváme i v konfrontaci našich osobních zkušeností.

Tato kniha vznikla jako „vedlejší produkt“ návrhu Rádía 7, abych připravil 52 biblických úvah na rok 2022. Obsahuje tedy 52 kapitol. Všechny se týkají poznání Boha, ale nehleďte v nich nějakou logickou strukturu. Ostatně poznávání Boha je něco jiného než poznávání chemických nebo fyzikálních zákonů. Ty mohou žáci poznávat všichni stejně, zatímco Boha poznává každý z nás trochu jinak, jakoby „na přeskáčku“. Budu psát o tom, jak jsem Boha poznal, ale nebude to ani logické, ani chronologické. Je to v podstatě svědectví o tom, jak znám Boha dnes. Snad vás něco z obsahu této knihy osloví.

Počátek

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

1. Mojžíšova 1,1 ČEP

Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh.

Jan 1,1

A já to – hned na počátku – trochu zkomplikuji. Vždycky mě zajímaly jazyky a přeložil jsem mnoho knih. Někteří lidé se domnívají, že aby člověk mohl překládat, stačí, když dobře vládne jazykem, z něž překládá, a jazykem, do kterého překládá, a pak už to půjde skoro samo. Problém je ale v tom, že jednotlivá slova v různých jazycích nemají stejný význam. Vezměme si například právě použité slovo „jazyk“. To znamená jednak důležitý sval, který máme v ústech, jednak řeč určitého národa či etnické skupiny. Tak tomu je v češtině, a kupodivu i v angličtině. Ta má sice pro (dorozumivací) jazyk slovo *language*, ale může použít i *tongue*. Německy se jazyk/řeč řekne *Sprache*, ale slovo *Zunge* (možná vnímáte souvislost s anglickým *tongue*) znamená vždy jen tu věc, kterou máme v ústech, nikdy ne jazyk ve smyslu řeči. Výjimečně je nám v této věci angličtina bližší než němčina.

Prvním slovem jak Starého, tak Nového zákona je „počátek“. V řečtině (stejně jako v češtině a naprosté většině indoevropských jazyků) je před ním přeložka „na“. V hebrejštině to není předložka, jen předpona. Slovo samo zní *réšít*, s onou

předponou *beréšít*. Souvisí se slovem *róš*, „hlava“. V řečtině je použito slova *arché*, které kromě „začátku“ znamená také „vládu“. Do latiny je přeloženo jako *principium*, což souvisí s naším převzatým slovem „princip“. Jak hebrejské, tak řecké slovo má tedy mnohem širší význam než české „počátek“.

V úvodním biblickém verši z Janova evangelia je dále použito slovo „slovo“. V řeckém originále Janova evangelia je takto přeložen výraz *logos*. Jenže *logos* má v řečtině mnohem více významů než český výraz slovo. Může znamenat i *smysl* nebo *řád*. A od jednoho znalce jsem slyšel, že znamenalo i účet v hospodě.

A tak když se nad tím zamyslíme, dal by se první verš Janova evangelia přeložit takto: „Principem byl řád“, případně „principem byl smysl“. To nás pochopitelně při čtení českého překladu nemůže napadnout.

Od slova *logos* je odvozena naše „logika“. Pro nás by opakem „slova“ mohlo být „mlčení“; opakem výrazu *logos* je *chaos*, tedy ne-řád, zmatek.

Počátek Janova evangelia bychom tedy mohli vyložit (nikoli přeložit) takto: „Principem stvořené skutečnosti je řád. Ten řád je u Boha – Bůh je jeho tvůrcem i garantem.“

To je ale opak starověkých kosmologií! Podle sumerské kosmologie byla na počátku nestvůra *tiámat*, která je obrazem *chaosu*. Bohové s ní bojují, ale neuspějí; nakonec ji porazí bůh Marduk – a svět začne. Na počátku je tedy chaos, až posléze je do něj vnesen řád. V Písmu je to naopak.

Počátek jak Starého, tak Nového zákona můžeme číst jako polemiku. Ano, Bible má mnoho věcí obráceně.²

V tomto světě je hodně chaosu, ale chaos není výchozí princip. Nebyl „na počátku“. Nebyl a není „principem“. Principem je řád, ovšem my žijeme neustále „na pokraji chaosu“.³

2 Uvedu příklad z říše pohádek. Podle jedné pohádky pluje dítě-princ v košíku po řece. Zachrání jej uhlíř, který prince vychová. Podle 2. Mojžíšovy pluje dítě-Mojžíš po Nilu. Zachrání jej princezna, která dítě vychová. V prvním případě chudák zachrání boháče, v druhém je tomu naopak. Podobných „nesrovnalostí“ bychom mohli v Bibli najít více.

3 Tuto myšlenku rozvíjí Jordan B. Peterson ve svých dvou knihách *Dvanáct pravidel pro život* a *Řád není všechno*.

Bůh miluje svět

Neboť tak Bůh miluje svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.

Jan 3,16

Je to prý nejznámější a nejcitovanější verš Písma. Patrně je to pravda, ale pro jistotu bych z opatrnosti dodal: V naší době. Jak již bylo řečeno, Bible je psána pro všechny generace a všechny kultury. Je možné, ba téměř jisté, že v různých dobách a v různých kulturách oslovovaly lidi odlišné verše. Jestli byl tento verš široce znám dejme tomu v době husitské, si nejsem jist.

Nicméně tento verš se neocitl na přední pozici náhodou. Obsahuje totiž evangelium, dobrou zprávu. Svět není Bohu lhostejný a Bůh nechová vůči světu odpor a nenávisť. Možná by mohl.

Musíme se ale zastavit u slůvka „svět“. Tento výraz má v celé Bibli, janovské spisy nevyjímaje, dvojnásobný význam. V tomto verši je nám řečeno, že Bůh miluje svět, nicméně v 1. Janově 2,15 čteme: „Dítky, nemilujte svět a co je v něm.“ Pak by ve vás nebyla Boží láska. A například v 2. Timoteovi 4,10 Pavel píše: „Démás mě opustil, zamilovav tento svět“ (tak Kraličtí a podobně B21; ČEP a ČSP mají „více miloval tento svět“). Více než co? Než Boha a Boží lid.

Slovo „svět“ má tedy v Bibli dva odlišné významy. Jednak používá slovo „svět“ ve více méně stejném smyslu jako my dnes, jednak tímto slovem označuje cosi jako systém, jak

funguje svět, který žije bez Boha, tedy vlastně – byť mnohdy nevědomky – ve vzpouře proti Bohu.

Bůh miluje svět, a to přesto, že svět nemiluje Boha. Tato láska ale není nečinná a platonická; naopak vedla Boha k jedinečnému a téměř neuvěřitelnému činu: Bůh nechal svého Syna podstoupit kříž, aby smířil svět se sebou samotným. Kdo uvěří v Syna, bude vysvobozen ze všeho prokletí a bude mít podíl na věčném životě.

Svět je pokažený, plný marnosti i násilí, zvrácenosti i neštěstí, ale Bůh svět miluje a chce ho zachránit. Bůh tedy není proti světu, není proti nám, ale je to Bůh Immanuel – Bůh, „který je s námi“ (Iz 7,14).

Tato Boží láska nás zachraňuje. Nezachraňuje nás mravný život. Nezachraňuje nás, že si *myslíme* ty správné věci. Nezachraňují nás nějaké rituály, třeba křest. Zachraňuje nás láska, kterou přijímáme vírou.

Alternativou k víře je *zahynutí*. Na to dnes lidé nevěří, a dokonce se šíří i verze křesťanství, která se zahynutím nepočítá. Bůh je prý tak dobrý, že nikoho zahynout nenechá.

Člověk nezahyne pro žádný z jednotlivých hříchů, kterých se dopustil. Dokonce nezahyne ani pro hříšnost jako takovou. Zahyne, pokud neuvěří.

„Řekli mu: ‚Co máme dělat, abychom konali Boží skutky?‘ Ježíš jim odpověděl: ‚Toto je ten Boží skutek: abyste věřili v toho, kterého on poslal.‘“ (J 6,28–29)

Záchrana je k dispozici. Přivlastňujeme si ji vírou.

Slovo se stalo tělem

A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.

Jan 1,14 ČEP

Bylo již řečeno, že Jan 1,1 je svého druhu polemika – ostatně podobně jako 1. Mojžíšova 1,1. Slova z Jana 1,14 zněla patrně ještě polemičtěji, ba vyloženě provokativně.

Jak Řekové, tak i různá východní náboženství o tělo moc nestáli. O různých náboženstvích to platí dodnes – zejména o buddhismu. Tělo je vnímáno jako vězení duše. I různé filozofické směry – např. gnosticismus – chápou tělo vyloženě negativně.

To se projevovalo nejrůznějšími způsoby. Kupříkladu malíři byli v antickém Řecku ceněni mnohem více než sochaři. Sochaři totiž pracovali mnohem více s hmotou – mohli to tedy být velmi schopní řemeslníci, ale na rozdíl od malířů nikoli skuteční umělci.

Výrok „slovo se stalo tělem“ (pamatujme na různé hluboké významy výrazu *logos*) zněl nehorázně, případně zcela hloupě. Smysl přece spočívá v tom, od těla se osvobodit. Tělo přece podléhá zániku a je spjato s utrpením. Duše je věčná, a zbaví-li se těla, je svobodná a může poznávat to, co je božské.

Proto přestal řecké filozofy apoštol Pavel zajímat, když tvrdil, že Ježíš byl (tělesně) vzkříšen z mrtvých (Sk 17,31). Pro filozofy to byla myšlenka skutečně absurdní – vzkříšením

by si Ježíš moc nepomohl. Vždyť smrt znamená osvobození duše.

Židé i křesťané měli k tělu – a k sexu – mnohem pozitivnější vztah, byť byl hlavní proud křesťanství antickými názory na tělo a sexualitu silně poznamenán, takže křesťané po dlouhou dobu považovali sex za něco nečistého. Pravdu, že „slovo se stalo tělem“, ale pravověrné křesťanstvo nikdy neopustilo.

Slovo – *logos* – přebývalo mezi námi. Jan použil slova *eskénósen* – „stanovalo“.⁴ Pamatujme na to, že bibličtí praotcové byli nomádi bydlící ve stanech. Jejich život byl bytostně putováním. Výrok, že „slovo se stalo tělem“, vyjadřuje, že Bůh se přiblížil k lidem, nepohrdl jimi v jejich tělesnosti, ba naopak přišel mezi ně způsobem, který mohli vnímat.

Jan pokračuje: „Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.“ Jak těmto slovům rozumět? Tato slova mohou mít více významů; navrhnou dvojí možné pochopení.

Jan může mluvit o osobním zážitku, kterého se jemu, jeho bratru Jakubovi a příteli Petrovi dostalo na hoře proměnění. Čteme o tom u Lukáše 9,32: „Petr a jeho druhové byli obtíženi spánkem. Když se probudili, uviděli jeho slávu.“ A Jan na tento zážitek dojemně vzpomíná na počátku svého prvního listu (1,1–2): „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, co jsme spatřili a čeho se naše ruce dotýkaly ohledně Slova života: Ten život byl zjeven, viděli jsme a svědčíme a zvěstujeme vám věčný život, který byl u Otce a nám byl zjeven.“ Ano, Slovo se stalo tělem a učedníci se dotýkali tohoto těla a viděli slávu, kterou antičtí filozofové nemohli pochopit.

4 Kořenem tohoto slova je *skéné* – stan. Od tohoto slova je odvozeno počestěné „scéna“.